

**EUROPEAN COMMITTEE OF SOCIAL RIGHTS
COMITE EUROPEEN DES DROITS SOCIAUX**

26 October 2017

Case Document No. 1

**Panhellenic Association of Pensioners of the OTE Group Telecommunications v.
Greece**
Complaint No.156/2017

COMPLAINT

(Greek)

Registered at the Secretariat on 23 August 2017

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΛΟΥΚΑΣ Θ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ
& ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Ιπποκράτους 18 (3ος και 5ος όροφος), 106 80 Αθήνα, Τ: 210 3619 650, F: 210 3619 760
email: info@apostolidislawfirm.gr / www.apostolidislawfirm.gr

ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Σχετικά με τους νόμους 4336/14-08-2015, 4387/12-05-2016 και 4472/19-05-2017

Η Ελλάδα επικύρωσε τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη του 1961 με τον νόμο 1425 της 20/21 Μαρτίου 1984 και σε συνέχεια κύρωσε το Πρώτο Πρόσθετο Πρωτόκολλο στον ΕΚΧ, το Δεύτερο Πρόσθετο Πρωτόκολλο που προβλέπει το σύστημα Συλλογικών Καταγγελιών με τον ίδιο νόμο, το ν. 2595/98 (ΦΕΚ 63/Α/24-3-98).

Η παρούσα καταγγελία αφορά δύο επίπεδα:

- Παράβαση του άρθρου 12 παράγραφοι 2 και 3 του Χάρτη.
- Παράβαση του άρθρου 4 παράγραφος 1 α του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου.

I. Παράβαση του άρθρου 12 παράγραφοι 2 και 3 του Ε.Κ.Χ. και του άρθρου 4 παράγραφος 1 περ. α του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου του Ε.Κ.Χ.

A. Το άρθρο 12 του Ε.Κ.Χ. καθιερώνει το δικαίωμα για κοινωνική ασφάλεια. Συγκεκριμένα ορίζει: «Για εξασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης του δικαιώματος για κοινωνική ασφάλεια, τα Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση : 1. Να καθιερώνουν ή να διατηρούν σύστημα κοινωνικής ασφάλειας. 2. Να διατηρούν το σύστημα κοινωνικής ασφάλειας σε ικανοποιητικό επίπεδο ίσο τουλάχιστον με εκείνο που απαιτείται για την επικύρωση της 102 Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας σχετικά με τα ελάχιστα όρια κοινωνικής ασφάλειας. 3. Να καταβάλλουν προσπάθειες για την ανύψωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας σε ψηλότερο επίπεδο... »

Το άρθρο 4 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου του Ε.Κ.Χ. καθιερώνει το δικαίωμα των ηλικιωμένων ατόμων για κοινωνική προστασία¹. Συγκεκριμένα, ορίζει « Για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης του δικαιώματος των ηλικιωμένων ατόμων σε κοινωνική προστασία, τα Μέρη δεσμεύονται να λάβουν ή να προωθήσουν απευθείας ή σε συνεργασία με δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς, τα κατάλληλα μέτρα που αποσκοπούν ιδίως: 1. Στο να επιτρέπουν στα ηλικιωμένα άτομα να παραμείνουν, κατά το μεγαλύτερο δυνατό χρονικό διάστημα, ενεργά μέλη της κοινωνίας μέσω : α. ικανοποιητικών εισοδημάτων που τους επιτρέπουν να διάγουν αξιοπρεπή ζωή και να συμμετέχουν ενεργά στη δημόσια, κοινωνική και πολιτιστική ζωή ....»

Η έννοια των «ικανοποιητικών εισοδημάτων» του άρθρου, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, δέον όπως ερμηνεύεται υπό το πρίσμα του άρθρου 12 του Ε.Κ.Χ².

Β. Οι διατάξεις που αναφέρονται στην παρούσα προσφυγή παραβιάζουν τις διατάξεις του άρθρου 12 παράγραφοι 2 και 3 του Ε.Κ.Χ., καθώς αφενός παραβιάζουν την υποχρέωση της Ελλάδας να διατηρεί το σύστημα κοινωνικής ασφάλειας σε ικανοποιητικό επίπεδο σε σχέση με τα ελάχιστα όρια κοινωνικής

¹ **Article 4 – Right of elderly persons to social protection**

With a view to ensuring the effective exercise of the right of elderly persons to social protection, the Parties undertake to adopt or encourage, either directly or in co-operation with public or private organizations, appropriate measures designed in particular:

1. to enable elderly persons to remain full members of society for as long as possible, by means of:

a. adequate resources enabling them to lead a decent life and play an active part in public, social and cultural life;

² “55. The concept of “adequate resources” is to be interpreted in the light of Article 13 and, if necessary, Article 12 of the Charter.” όπως αποτυπώνεται η ερμηνεία του άρθρου στην αιτιολογική έκθεση διαθέσιμη στον σύνδεσμο <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800cb346>

ασφάλειας που απαιτούνται από την 102 Διεθνή Σύμβαση Εργασίας και αφετέρου μειώνουν αδικαιολόγητα κύριες και επικουρικές συντάξεις γήρατος, οδηγώντας μεγάλες κοινωνικές ομάδες σε ελαχιστοποίηση όπως έκρινε η Επιτροπή Σας εξετάζοντας τις προσφυγές 76-80/2011 και όπου έκρινε ότι οι σωρευτικές μειώσεις με τους νόμους 3845/2010, 3847/2010, 3863/2010, 3865/2010, 03896/2011, 4024/2011, 4051/2012 και 4093/2012, παραβιάζουν το άρθρο 12 παρ. 3 του ΕΚΧ. Με βάση και αυτό το νομολογιακό υλικό και το Συμβούλιο της Επικράτειας με τις υπ' αριθ. 2287 και 2288 του 2015 έκρινε αντισυνταγματικούς τους ν. 4051 και ν. 4093 του 2012 και ειδικά ότι αυτοί παραβιάζουν διεθνείς συμπεριλαμβανομένου και του ΕΚΧ. Όπως αναφέρεται και στην υπ' αριθ. 2287/2015 του ΣτΕ για τις διατάξεις του άρθρου 3 παρ. 10 του ν. 3845/2010, του αρ. 44 παρ. 13 του ν. 3986/2011, του αρ. 2 παρ. 3 του ν. 4024/2011, του αρ. 6 παρ. 2 του ν. 4051/2012 και του αρ. 1 παρ. ΙΑ υποπαρ. ΙΑ.5 περ. 1 και υποπαρ. ΙΑ.6 περ. 3 του ν. 4093/2012 ως αντίθετες με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Το Κράτος, όχι μόνον δεν εφάρμοσε τις ως άνω αποφάσεις του Ακυρωτικού Δικαστηρίου αλλά στη συνέχεια προχώρησε σε νέες περικοπές των συντάξεων με τις διατάξεις του ν. 4387/2016 και 4472/2017

Εν προκειμένω οι επίμαχες διατάξεις έχουν ως εξής και αφορούν τόσο το δημόσιο όσο και τον ιδιωτικό τομέα³:

- 1. Εισαγωγή της Εθνικής Σύνταξης και της Ανταποδοτικής ως στοιχεία της κύριας Σύνταξης και ουσιαστική άρνηση της εγγυητικής ευθύνης της Πολιτείας για κοινωνική ασφάλεια**

Στο άρθρο 2 παράγραφοι 1, 2 και 5 του ν. 4387/2016 ορίζεται ότι « 1. Από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού, η κύρια σύνταξη εξ ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας και εκ μεταβιβάσεως υπολογίζεται ως το άθροισμα δύο τμημάτων:

³ Ο πολύπλοκος και σχολιαστικά λεπτομερής χαρακτήρας των κανονισμών δεν επιτρέπει μια περιεκτική κυριολεκτική αναφορά των σχετικών διατάξεων. Ως εκ τούτου θα γίνεται αναφορά, κάθε φορά, στο ουσιαστικό περιεχόμενό τους και το νομικά σχετικό με την έννοια των δύο προσβαλλόμενων επιπέδων του Ε.Κ.Χ και το ΠΠ του Ε.Κ.Χ.

της εθνικής του άρθρου 7 και της ανταποδοτικής σύνταξης του άρθρου 6 του παρόντος. 2. Η Εθνική Σύνταξη δεν χρηματοδοτείται από ασφαλιστικές εισφορές, αλλά απευθείας από τον Κρατικό Προϋπολογισμό. 5. Το κράτος έχει πλήρη εγγυητική υποχρέωση για το σύνολο των ασφαλιστικών παροχών. Ειδικές διατάξεις σχετικές με την κρατική χρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης καταργούνται» ενώ στη παράγραφο 6 του άρθρου 7 του ίδιου νομοθετήματος ορίζεται ότι: « Για την πρώτη εφαρμογή του νόμου αυτού η εθνική σύνταξη ορίζεται σε τριακόσια ογδόντα τέσσερα (384) ευρώ μηνιαίως ....».

2. Νέες μειώσεις στις κύριες συντάξεις

Στο άρθρο 8 του ν.4387/2016 ορίζεται ότι: «1. Οι υπάλληλοι-λειτουργοί του Δημοσίου και οι στρατιωτικοί, οι οποίοι θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις, δικαιούνται ανταποδοτικό μέρος σύνταξης, που προκύπτει με βάση τις συντάξιμες αποδοχές της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, το χρόνο ασφάλισης, όπως ορίζεται στο άρθρο 15 του παρόντος, και τα κατ' έτος ποσοστά αναπλήρωσης, όπως αυτά προκύπτουν από τον πίνακα ο οποίος ενσωματώνεται στην παράγραφο 4, σύμφωνα με τις διατάξεις των επόμενων παραγράφων. 2.α. Ως συντάξιμες αποδοχές για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους σύνταξης κύριας ασφάλισης εξ ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου. Ο μέσος αυτός όρος υπολογίζεται ως το ηλικίο της διαίρεσης του συνόλου των μηνιαίων αποδοχών δια του συνολικού χρόνου ασφάλισής του. Ως σύνολο μηνιαίων αποδοχών που έλαβε ο ασφαλισμένος νοείται το άθροισμα των μηνιαίων αποδοχών που υπόκεινται σε εισφορές, καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου. Για τον υπολογισμό των συντάξιμων αποδοχών λαμβάνονται υπόψη οι αποδοχές του ασφαλισμένου για κάθε ημερολογιακό έτος, προσαυξανόμενες κατά την ετήσια μεταβολή μισθών, η οποία και υπολογίζεται από την Ελληνική Στατιστική Αρχή. Στις περιπτώσεις συνταξιοδότησης με τις προϋποθέσεις των διατάξεων του τετάρτου εδαφίου της περίπτωσης α' της παρ. 1 των άρθρων 1 και 26 του Π.δ. 169/2007, είτε με βάση τις διατάξεις που παραπέμπουν σε αυτές, όπως ισχύουν κάθε φορά, καθώς και για όσα από τα αναφερόμενα σε αυτές πρόσωπα συνταξιοδοτούνται με βάση τις διατάξεις του Ν. 612/1977 είτε με βάση τις διατάξεις που παραπέμπουν σε αυτές και ισχύουν κάθε φορά είτε με βάση τις διατάξεις του Ν. 2084/1992, ως συντάξιμες αποδοχές

επί των οποίων θα υπολογιστεί το ποσοστό αναπλήρωσης των 35 ετών λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος των μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου κατά τη διάρκεια της συνολικής ασφάλισής του. β. Για το χρόνο ασφάλισης που αναγνωρίζεται πλασματικά, κατόπιν καταβολής του προβλεπόμενου ποσού εξαγοράς, ως συντάξιμες αποδοχές ορίζεται το ποσό που θα αποτελούσε τον ασφαλιστέο μηνιαίο μισθό-εισόδημα αν εκλαμβάνονταν ως μηνιαία εισφορά το ποσό που καταβλήθηκε για την εξαγορά κάθε μήνα ασφάλισης. 3. Για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης των προσώπων των περιπτώσεων β' και γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 6, ως συντάξιμες αποδοχές λαμβάνεται υπόψη ο, σύμφωνα με την περίπτωση α' της παραγράφου 2, μέσος όρος των μηνιαίων αποδοχών, όπως αυτές ισχύουν κατά περίπτωση με βάση τις διατάξεις της ίδιας παραγράφου, που προκύπτει από το ασφαλιστικό έτος 2002 και έως την έναρξη καταβολής της σύνταξης του υπαλλήλου λειτουργού του Δημοσίου ή του στρατιωτικού. 4. Το τελικό ποσό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξης υπολογίζεται για το σύνολο του χρόνου ασφάλισης, με βάση το ποσοστό αναπλήρωσης του κατωτέρω πίνακα, που προσαρτάται στο τέλος της παρούσας και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της. Το ποσοστό αναπλήρωσης για κάθε έτος ασφάλισης εντός εκάστης κλίμακας ετών, αντιστοιχεί στο ποσοστό που αναγράφεται στην τρίτη στήλη του πίνακα⁴.»

3. Κατά τον επαναυπολογισμό των κύριων συντάξεων λαμβάνονται υπόψη οι περικοπές των ν.4051/2012 και ν.4093/2012.

Στο άρθρο 14 του ν.4387/2016 ορίζεται ότι : «1. α. Σε εφαρμογή των ενιαίων κανόνων του Ε.Φ.Κ.Α. και των θεμελιωδών αρχών του άρθρου 1, οι ήδη καταβαλλόμενες κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος, κύριες συντάξεις αναπροσαρμόζονται, σύμφωνα με τα άρθρα 7, 8, 13 και 14, βάσει των διατάξεων των επόμενων παραγράφων. β. Για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού μέρους των καταβαλλόμενων, έως την έναρξη ισχύος του παρόντος, συντάξεων, για τον προσδιορισμό των συντάξιμων αποδοχών λαμβάνεται υπόψη ο συντάξιμος μισθός επί του οποίου κανονίστηκε η ήδη χορηγηθείσα σύνταξη, όπως αυτός είχε διαμορφωθεί πριν την έναρξη ισχύος του παρόντος, με βάση τους κανόνες αναπροσαρμογής των συντάξιμων αποδοχών του Δημοσίου, που ίσχυαν κατά την

⁴ Το ποσό των αποδοχών θα πολλαπλασιάζεται με τα νέα χαμηλότερα ποσοστά αναπλήρωσης, τα οποία κυμαίνονται από 11,55% για 15 έτη ασφάλισης ως 42,80% για τα 40 έτη.

έναρξη ισχύος του παρόντος. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης καθορίζεται κάθε άλλο σχετικό θέμα για την εφαρμογή της διάταξης αυτής. 2. α. Μέχρι την 31.12.2018, οι συντάξεις της προηγούμενης παραγράφου συνεχίζουν να καταβάλλονται στο ύψος που είχαν διαμορφωθεί κατά την 31.12.2014, σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες διατάξεις. Ειδικά, ο υπολογισμός της κράτησης υπέρ υγειονομικής περίθαλψης διενεργείται, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 30 του άρθρου 1 του Ν. 4334/2015 (Α' 80), όπως ισχύει. β. Από 1.1.2019, εφόσον το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων αυτών είναι μεγαλύτερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παραγράφου 1, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή του, με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει σε εφαρμογή της παραγράφου 3. Εάν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων είναι μικρότερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παραγράφου 1, τότε αυτό προσαυξάνεται κατά το ένα πέμπτο της διαφοράς σταδιακά και ισόποσα εντός πέντε ετών από την ολοκλήρωση του τρέχοντος προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής. Τα ανωτέρω στοιχεία αποτυπώνονται από 1.1.2018 για κάθε ασφαλισμένο στο οικείο πληροφοριακό σύστημα.....»

Στην ως άνω ρύθμιση, ο νομοθέτης έσπευσε σε σύντομο χρονικό διάστημα να την τροποποιήσει με το άρθρο 1 του ν.4472/2017 ως εξής : « 1. Η περ. β' της παρ. 2 του άρθρου 14 του ν.4387/2016 (Α 85) αντικαθίσταται ως εξής: Από την 1.1.2019, αν το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων αυτών είναι μεγαλύτερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παρ.1, το υπερβάλλον ποσό περικόπτεται. Το ποσό που περικόπτεται κατά τα ανωτέρω δεν μπορεί να υπερβαίνει το 18% της καταβαλλόμενης κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος κύριας σύνταξης του δικαιούχου. Αν, μετά την εφαρμογή της ρύθμισης του ανωτέρω εδαφίου, το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων είναι μεγαλύτερο από αυτό που προκύπτει από τον υπολογισμό τους βάσει της παρ. 1, το επιπλέον ποσό εξακολουθεί να καταβάλλεται στον δικαιούχο ως προσωπική διαφορά, συμψηφιζόμενο κατ' έτος και μέχρι την πλήρη εξάλειψή με την εκάστοτε αναπροσαρμογή των συντάξεων, όπως αυτή προκύπτει κατ' εφαρμογή της παρ.3. ... 3.3.α. Το συνολικό ποσό της σύνταξης που καταβάλλεται μετά τη θέση σε ισχύ του παρόντος αυξάνεται, από την 1.1.2022 κατ' έτος με κοινή απόφαση των

Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, με βάση συντελεστή που διαμορφώνεται κατά πενήντα τοις εκατό (50%) από τη μεταβολή του ΑΕΠ και κατά πενήντα τοις εκατό (50%) από τη μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή του προηγούμενου έτους και δεν υπερβαίνει την ετήσια μεταβολή του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή.β. Οι διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου με τις οποίες προβλέπεται αναπροσαρμογή ή αύξηση των συντάξεων που καταβάλλονται από αυτό, κατά τρόπο διαφορετικό από τον οριζόμενο στην περίπτωση α' ή με βάση τις ισχύουσες κάθε φορά μισθολογικές διατάξεις, καταργούνται.»

4. Ουσιαστική κατάργηση των συντάξεων ένεκα θανάτου

Στο άρθρο 12 του ν. 4387/2016 ορίζεται ότι «1. Σε περίπτωση θανάτου συνταξιούχου ή ασφαλισμένου, ο οποίος έχει πραγματοποιήσει το χρόνο ασφάλισης που απαιτείται για τη συνταξιοδότησή του εξ ιδίου δικαιώματος ή ανικανότητας, δικαιούνται σύνταξη τα παρακάτω μέλη της οικογένειάς του: Α. Ο επιζών σύζυγος, εφόσον έχει συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας του κατά το χρόνο θανάτου του συνταξιούχου ή ασφαλισμένου. Σε περίπτωση που ο θάνατος έχει συμβεί προτού συμπληρωθεί το 55ο έτος ηλικίας του επιζώντος συζύγου τότε καταβάλλεται σε αυτόν σύνταξη για διάρκεια τριών (3) ετών. Εάν ο δικαιούχος συμπληρώνει το 55ο έτος της ηλικίας του κατά τη διάρκεια λήψης της σύνταξης, η καταβολή της διακόπτεται με τη συμπλήρωση της τριετίας και άρχεται εκ νέου με τη συμπλήρωση του 67ου έτους της ηλικίας του. Οι ανωτέρω περιορισμοί δεν εφαρμόζονται εφόσον και για όσο χρόνο ο επιζών σύζυγος, κατά τον ως άνω χρόνο, έχει τέκνο ή τέκνα που υπάγονται στην παράγραφο 1B του παρόντος ή είναι ανίκανος για την άσκηση κάθε βιοποριστικής εργασίας κατά ποσοστό 67% και άνω. 5. α) Στον επιζώντα σύζυγο καταβάλλεται ολόκληρη η σύνταξη για μία τριετία από την πρώτη του επομένου του θανάτου μήνα. β) Μετά την πάροδο της τριετίας, αν ο επιζών εργάζεται ή αυτοαπασχολείται ή λαμβάνει σύνταξη από οποιαδήποτε πηγή, καταβάλλεται το 50% της σύνταξης. 8. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού εφαρμόζονται στις περιπτώσεις που ο θάνατος επέρχεται μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος.»

5. Νέες μειώσεις σε επικουρικές συντάξεις

Στο άρθρο 96 παρ.1 ,2 & 5 του 4387/2016 ορίζεται ότι «Από την έναρξη ισχύος του παρόντος το άρθρο 42 του Ν. 4052/2012 αντικαθίσταται ως εξής:

« Στο πλαίσιο του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, η επικουρική σύνταξη των ασφαλισμένων στο Ε.Τ.Ε.Α. καθορίζεται ως εξής: 1. Το ποσό της καταβαλλόμενης σύνταξης διαμορφώνεται με βάση: α) τα δημογραφικά δεδομένα, τα οποία στηρίζονται σε εγκεκριμένους πίνακες θνησιμότητας και β) το πλασματικό ποσοστό επιστροφής που θα εφαρμόζεται στις συνολικά καταβληθείσες εισφορές και το οποίο θα προκύπτει από την ποσοστιαία μεταβολή των συντάξιμων αποδοχών των ασφαλισμένων. 2. Σε περίπτωση ελλειμμάτων λειτουργεί αυτόματος μηχανισμός εξισορρόπησης, ο οποίος αποκλείει απολύτως κάθε αναπροσαρμογή των συντάξεων. Κατά τη χρονική περίοδο αυξημένων εισφορών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 97, οι συντάξεις δεν αναπροσαρμόζονται στην περίπτωση που, εάν αφαιρεθούν τα έξοδα από τα έσοδα του Ταμείου, το αποτέλεσμα είναι είτε αρνητικό είτε μικρότερο από το 0,5% των εισφορών, λαμβάνοντας υπόψη τα απολογιστικά στοιχεία της προηγούμενης χρήσης...» και στην παρ.4 του ως άνω άρθρου νομοθετήθηκε περαιτέρω μείωση στις καταβαλλόμενες επικουρικές συντάξεις ως εξής :

«Οι ήδη καταβαλλόμενες κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου επικουρικές συντάξεις αναπροσαρμόζονται με εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου, εφόσον το άθροισμα κύριας και επικουρικής σύνταξης του δικαιούχου υπερβαίνει το ποσό των χιλίων τριακοσίων (1300) ευρώ. Τα ανωτέρω στοιχεία αποτυπώνονται [από την 1.1.2018] για κάθε ασφαλισμένο στο οικείο πληροφοριακό σύστημα. Για την εφαρμογή του ορίου αυτού, λαμβάνεται υπόψη το καταβαλλόμενο ποσό των συντάξεων συμπεριλαμβανομένης της εισφοράς υγειονομικής περιθαλψής και της Εισφοράς Αλληλεγγύης Συνταξιούχων του άρθρου 38 του Ν. 3863/2010 (Α` 115), όπως ισχύει, και των παραγράφων 11, 12 και 13 του άρθρου 44 του Ν. 3986/2011 (Α` 152), όπως ισχύει. Σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται, μετά την αναπροσαρμογή, το άθροισμα κύριας και επικουρικής

σύνταξης να μειωθεί πέραν του ανωτέρω ορίου των χιλίων τριακοσίων (1.300) ευρώ, του υπερβάλλοντος ποσού καταβαλλομένου ως προσωπική διαφορά. Στον υπολογισμό του ανώτατου ορίου καταβολής σύνταξης που αφορά στα άτομα με αναπηρία ή χρόνια πάθηση και των οικογενειών που έχουν μέλη τους άτομα με αναπηρία δεν λαμβάνονται υπόψη τα πάσης φύσεως επιδόματα αναπηρίας».

Ξανά ο νομοθέτης με το άρθρο 2 παρ. 2 του ν.4472/2017 πρόσθεσε στην άνω ρύθμιση και παρ. 7 και η οποία έχει ως εξής: «7.Από 1.1.2019 και εντεύθεν, η καταβαλλόμενη κατά την ημερομηνία αυτή επικουρική σύνταξη, εφόσον υπερβαίνει το ποσό που προκύπτει μετά τον επανυπολογισμό της σύμφωνα με τις ρυθμίσεις της παραγράφου 4 και της υπουργικής απόφασης της παραγράφου 6 του παρόντος, αναπροσαρμόζεται στο ύψος της επανυπολογισθείσας. Σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται μετά την ως άνω αναπροσαρμογή το ποσό της επικουρικής σύνταξης να μειωθεί σε ποσοστό μεγαλύτερο του δεκαοκτώ τοις εκατό (18%) του καταβαλλόμενου κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος ποσού επικουρικής σύνταξης.»

Στον ν. 4336/2015 που τιτλοφορείται «Συνταξιοδοτικές διατάξεις – Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης», και αποτελεί το Τρίτο Μνημόνιο, στη σελίδα 1020, ορίζεται ότι «θα υπαγάγουν στην ΕΤΕΑ από την 1^η Σεπτεμβρίου 2015 όλα τα ταμεία επικουρικών συντάξεων και θα διασφαλίσουν ότι όλα τα επικουρικά συνταξιοδοτικά ταμεία θα χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από ίδιες εισφορές από την 1^η Ιανουαρίου 2015· θα παγώσουν τα μηνιαία εγγυημένα ανταποδοτικά όρια συντάξεων σε ονομαστικούς όρους μέχρι το 2021· και εξασφάλισαν ότι όσοι συνταξιοδοτούνται μετά τις 30 Ιουνίου 2015 θα έχουν πρόσβαση σε βασικές, εγγυημένες συντάξεις με βάση τις

εισφορές και με εισοδηματικά κριτήρια μόνον όταν θα έχουν συμπληρώσει την νόμιμη κανονική ηλικία συνταξιοδότησης, που είναι σήμερα τα 67 έτη.»

6. Η κατάργηση του Επιδόματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΚΑΣ) σταδιακά από τον Ιούνιο του 2016 ως τον Δεκέμβριο του 2019.

Στο άρθρο 92 του ν. 4387/2016 ορίζεται ότι «1. Από 1.6.2016 και έως τις 31.12.2019 το Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΚΑΣ), το οποίο θεσπίσθηκε με το άρθρο 20 του Ν. 2434/1996 (Α' 188), καθώς και με την Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου «Μέτρα Ενίσχυσης των χαμηλοσυνταξιούχων», (Α'211), η οποία κυρώθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 1 του Ν. 2453/1997 (Α'4), όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν, καταβάλλεται αποκλειστικά σε ήδη συνταξιούχους, καθώς και σε δικαιούχους σύνταξης γήρατος, αναπηρίας και θανάτου των εντασσόμενων στον Ε.Φ.Κ.Α. κατ' άρθρο 53 οργανισμών κύριας ασφάλισης, καθώς και της Τράπεζας της Ελλάδος, εκτός των συνταξιούχων του ΟΓΑ των οποίων η συνταξιοδότηση αρχίζει πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος. Για την καταβολή του επιδόματος πρέπει να πληρούνται αθροιστικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις: α. Να έχουν συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας τους. Για τους συνταξιούχους λόγω αναπηρίας με ποσοστό αναπηρίας 80% και άνω, καθώς και για τα τέκνα που λαμβάνουν σύνταξη λόγω θανάτου του γονέα τους, δεν απαιτείται η συμπλήρωση ορίου ηλικίας. β. Το συνολικό καθαρό ετήσιο εισόδημα τους από συντάξεις (κύριες, επικουρικές και βοηθήματα καταβαλλόμενα σε χρήμα), μισθούς, ημερομίσθια και λοιπά επιδόματα, να μην υπερβαίνει το ποσό των επτά χιλιάδων εννιακοσίων εβδομήντα δύο (7.972) ευρώ. Για τον προσδιορισμό του εισοδήματος αυτού δεν λαμβάνονται υπόψη τα ποσά που αντιστοιχούν στη σύνταξη αναπήρων, θυμάτων πολεμικής περιόδου και κατά την εκτέλεση της στρατιωτικής υπηρεσίας, θυμάτων τρομοκρατίας, καθώς και στα προνοιακά βοηθήματα. γ. Το συνολικό ετήσιο ατομικό φορολογητέο, καθώς και το απαλλασσόμενο ή

φορολογούμενο με ειδικό τρόπο εισόδημα του συνταξιούχου να μην υπερβαίνει το ποσό των οκτώ χιλιάδων οκτακοσίων ογδόντα τεσσάρων (8.884) ευρώ. δ. Το συνολικό ετήσιο οικογενειακό φορολογητέο, καθώς και το απαλλασσόμενο ή φορολογούμενο με ειδικό τρόπο εισόδημα να μην υπερβαίνει το ποσό των έντεκα χιλιάδων (11.000) ευρώ. Τα παραπάνω ποσά, των περιπτώσεων β', γ' και δ', αφορούν εισοδήματα που δηλώθηκαν κατά το προηγούμενο φορολογικό έτος. ε. Το συνολικό ακαθάριστο ποσό κύριας και επικουρικής σύνταξης που καταβάλλεται κατά τη δημοσίευση του νόμου αυτού, στο οποίο συμπεριλαμβάνονται και τα πάσης φύσεως επιδόματα να μην υπερβαίνει τα εξακόσια εξήντα τέσσερα (664) ευρώ. Για κάθε έτος, αρχής γενομένης από 1.1.2017 και μέχρι 31.12.2019, εξετάζεται το καταβαλλόμενο ως ανωτέρω ποσό συντάξεων κατά το μήνα έκδοσης της υπουργικής απόφασης της παραγράφου 4 ή το δικαιούμενο ποσό συντάξεων κατά τον πρώτο πλήρη μήνα συνταξιοδότησης, αν η συνταξιοδότηση χωρεί μετά την έκδοση της υπουργικής απόφασης. στ. Προκειμένου περί αλλοδαπών, να διαμένουν νόμιμα και μόνιμα στην Ελλάδα. 2. Ποσά Επιδόματος: α. Για συνολικά ποσά εισοδήματος από συντάξεις (κύριες και επικουρικές) μισθούς, ημερομίσθια και λοιπά επιδόματα ή βοηθήματα και μέχρι επτά χιλιάδες διακόσια δεκαέξι (7.216,00) ευρώ καταβάλλεται επίδομα διακόσια τριάντα (230) ευρώ μηνιαίως. β. Για συνολικά ποσά εισοδήματος από επτά χιλιάδες διακόσια δεκαέξι και ένα λεπτό (7.216,01) ευρώ και μέχρι του ποσού των επτά χιλιάδων εννιακοσίων εβδομήντα δύο (7.972,00) ευρώ καταβάλλεται ποσό μηνιαίου επιδόματος (Ε.Κ.Α.Σ.), σύμφωνα με τα παρακάτω: αα. Από επτά χιλιάδες διακόσια δεκαέξι ευρώ και ένα λεπτό (7.216,01) ευρώ και μέχρι του ποσού των επτά χιλιάδων πεντακοσίων δεκαοκτώ (7.518,00) ευρώ ποσό εκατόν εβδομήντα δύο ευρώ και πενήντα λεπτών (172,50). ββ. Από επτά χιλιάδες πεντακόσια δέκα οκτώ ευρώ και ένα λεπτό (7.518,01) και μέχρι του ποσού των επτά χιλιάδων επτακοσίων είκοσι (7.720,00) ευρώ, ποσό εκατόν δέκα πέντε (115,00) ευρώ. γγ. Από επτά χιλιάδες επτακόσια είκοσι ευρώ και ένα λεπτό

(7.720,01) και μέχρι του ποσού των επτά χιλιάδων εννιακοσίων εβδομήντα δύο (7.972,00) ευρώ, ποσό πενήντα επτά ευρώ και πενήντα λεπτών (57,50). γ. Τα ίδια ως άνω ποσά επιδόματος χορηγούνται και στους συνταξιούχους αναπηρίας που λαμβάνουν πλήρη σύνταξη. δ. Στους συνταξιούχους γήρατος και αναπηρίας που λαμβάνουν μειωμένη σύνταξη, καθώς και σε όσους συνταξιούχους δεν θεμελιώνουν αυτοτελές δικαίωμα συνταξιοδότησης με χρόνο ασφάλισης που έχουν πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα, το επίδομα ισούται με τα 2/3 των ανωτέρω ποσών. Για τους τελευταίους η διαφορά του 1/3 ποσού Ε.Κ.Α.Σ. που τυχόν δεν είχε καταβληθεί πριν από την έναρξη ισχύος της παρούσας διάταξης, σύμφωνα με το προηγούμενο εδάφιο, δεν χορηγείται. Προκειμένου για συνταξιούχους λόγω αναπηρίας, οποιαδήποτε μεταβολή στο ποσοστό αναπηρίας του δικαιούχου εντός του ίδιου ημερολογιακού έτους, στο οποίο καταβάλλεται το Ε.Κ.Α.Σ., δεν επιφέρει οποιαδήποτε μεταβολή στο ποσό του επιδόματος. Στις περιπτώσεις συνδικαιούχων σύνταξης λόγω θανάτου, τα ποσά του Ε.Κ.Α.Σ. επιμερίζονται κατά το ίδιο ποσοστό επιμερισμού της σύνταξης που προβλέπεται από τις διατάξεις του οικείου ασφαλιστικού φορέα, άλλως από την κληρονομική μερίδα τους. 3. Για τις περιπτώσεις των συνταξιούχων που πληρούσαν τις προϋποθέσεις για τη λήψη του Ε.Κ.Α.Σ. για το μέχρι 31.12.2015 χρονικό διάστημα, πλην όμως δεν άσκησαν το δικαίωμά τους ή δεν τους καταβλήθηκε το επίδομα και, εφόσον δεν έχει επέλθει παραγραφή, σύμφωνα με το άρθρο 137 του Ν. 3655/2008 και την παρ. 6 του άρθρου 40 του Α.Ν. 1846/1951, εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 24 του Ν. 2556/1997, όπως ισχύουν, μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου. 4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, εκδιδόμενη σε ετήσια βάση αναπροσαρμόζονται τα ποσά που αναφέρονται στα εισοδηματικά κριτήρια της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού, καθώς και τα ποσά του επιδόματος που αναφέρονται στην παράγραφο 2. Με τις ανωτέρω αναπροσαρμογές, η σωρευτική εξοικονόμηση στον προϋπολογισμό του

Ε.Φ.Κ.Α., για την αιτία αυτή, από το έτος 2016 έως και το έτος 2017 θα ανέλθει σε 570 εκ. ευρώ, από το έτος 2016 έως και το έτος 2018 σε 808 εκ. ευρώ και από το έτος 2016 έως και το έτος 2019 σε 853 εκ. ευρώ. Από 1.1.2020 η παροχή αυτή καταργείται. Η έκδοση της ως άνω κοινής υπουργικής απόφασης και ο έλεγχος των εισοδηματικών κριτηρίων χορήγησης του επιδόματος για κάθε έτος λαμβάνουν χώρα το αργότερο μέχρι το τέλος του Δεκεμβρίου του προηγούμενου έτους έτσι ώστε από 1η Ιανουαρίου κάθε έτους να μη χορηγείται Ε.Κ.Α.Σ. σε μη δικαιούχους. 5. Το επίδομα καταβάλλεται από τον Ε.Φ.Κ.Α.. Σε περίπτωση υποβολής με δόλο ανακριβούς δήλωσης εκ μέρους του συνταξιούχου είτε για τον φορέα καταβολής του επιδόματος είτε για τα εισοδηματικά στοιχεία, καθώς και σε περίπτωση πολλαπλής εισπραξης του επιδόματος, τα αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά του επιδόματος παρακρατούνται στο διπλάσιο, από το ποσό της κύριας σύνταξης, σε έξι (6) μηνιαίες δόσεις, με απόφαση του αρμόδιου οργάνου του Ε.Φ.Κ.Α.. 6. Τα ποσά του Ε.Κ.Α.Σ. που καταβλήθηκαν από οποιονδήποτε ασφαλιστικό φορέα δεν λαμβάνονται υπόψη για την εξέταση της συνδρομής των εισοδηματικών κριτηρίων της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού. 7. Τα ποσά του Ε.Κ.Α.Σ. δεν υπόκειται σε ασφαλιστικές εισφορές υπέρ του Κλάδου Ασθένειας ούτε στην Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων του άρθρου 38 του Ν. 3863/2010 (Α' 115), όπως ισχύει. 8. Η παρ. 3 του άρθρου 19 του ν. 1902/1990 (Α' 138) όπως ισχύει, εφαρμόζεται και σε όσους παύουν να είναι δικαιούχοι του Ε.Κ.Α.Σ. σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος μέχρι την οριστική κατάργησή του. 9. Το Ε.Κ.Α.Σ. δεν καταβάλλεται σε δικαιούχους που έχουν μόνιμη διαμονή σε χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. 10. Το άρθρο 20 του Ν. 2434/1996 (Α' 188) καταργείται.»

Γ. Εκτίμηση

Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι οι περιορισμοί στις παροχές κοινωνικής ασφάλισης δεν μπορούν να είναι αντίθετοι προς το άρθρο 12 παρ. 2 και 3. Με τις

διατάξεις του άρθρου 12 τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν να εγκαθιδρύσουν και να συντηρήσουν ένα θεσμικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης σε ικανοποιητικό επίπεδο και να καταβάλουν προσπάθειες για την προοδευτική βελτίωση του.

Η εκτίμηση της κατάστασης στο εκάστοτε κράτος ως προς τους περιορισμούς στις διαθέσιμες παροχές γίνεται από την Επιτροπή για την ερμηνεία του άρθρου 12 του Ε.Κ.Χ. σύμφωνα με τα ακόλουθα κριτήρια και τα οποία προκύπτουν και από την Απόφαση επί της προσφυγής ΙΚΑ-ΕΤΑΜ κατά Ελλάδα, 7.12.2012 «α) τη φύση των αλλαγών, β) τους λόγους των αλλαγών και το πλαίσιο της κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής στην οποία είναι ενσωματωμένες, γ) τη βαρύτητα των εισαγόμενων αλλαγών, δ) την ανάγκη της μεταρρύθμισης και την καταλληλότητά της για την αντιμετώπιση της κατάστασης από την οποία προέκυψε (επιδιωκόμενοι στόχοι), ε) την ύπαρξη μέτρων κοινωνικής βοήθειας σε ανθρώπους που βρίσκονται σε ανάγκη ως αποτέλεσμα των αλλαγών αυτών και στ) τα αποτελέσματα των αλλαγών αυτών.»

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με την Επιτροπή, κατά τη θέσπιση διατάξεων που περιορίζουν τα προβλεπόμενα στο Χάρτη δικαιώματα, τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξουν σύμφωνα με το άρθρο 31 αυτού ότι οι μειώσεις ή οι περιορισμοί είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία για την προστασία της δημόσιας τάξης, της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας υγείας ή των ηθών⁵. Ακόμη και αν λόγω της δύσκολης οικονομικής κατάστασης ενός συμβαλλόμενου κράτους είναι αδύνατο αυτό να διατηρήσει το καθεστώς κοινωνικής ασφάλειας στο επίπεδο το οποίο είχε προηγουμένως επιτευχθεί, θα πρέπει το κράτος αυτό να προσπαθήσει να διατηρήσει αυτό το καθεστώς σε

⁵ Ε.Ε.Κ.Δ., Απόφαση επί της προσφυγής ΙΚΑ-ΕΤΑΜ κατά Ελλάδα, 7.12.2012, βλ. παρ. 72.

ικανοποιητικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη τις προσδοκίες των δικαιούχων του συστήματος και το ατομικό δικαίωμα του καθενός να ωφεληθεί πραγματικά από το δικαίωμά του στην κοινωνική ασφάλεια⁶.

Η ενοποίηση όλων των φορέων υπό το ΝΠΔΔ «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης» από μόνη της δεν αποτελεί μείωση των παροχών που οφείλει το συμβαλλόμενο κράτος προς εκπλήρωση του άρθρου 12 του Ε.Κ.Χ. Από την αιτιολογική έκθεση του νόμου υποστηρίζεται ότι η ενοποίηση γίνεται με σκοπό τη βιωσιμότητα, την ανταποδοτικότητα και την ίση κατανομή των θυσιών. Ο ΕΦΚΑ θα οφείλει να καταβάλλει το ανταποδοτικό κομμάτι της κύριας σύνταξης.

Παρόλα αυτά, σύμφωνα και με τον Προϋπολογισμό του ΕΦΚΑ (Αρ. πρωτ.: Φ.ΕΦΚΑ/60265/2231/ 2016 Έγκριση Προϋπολογισμού ΕΦΚΑ Οικονομικού Έτους 2017) το υπερταμείο ξεκινά με προϋπολογισμένο έλλειμμα ύψους ενός δισεκατομμυρίου σαράντα οκτώ εκατομμυρίων εννιακοσίων τεσσάρων χιλιάδων και πεντακοσίων ευρώ (1.048.904.500,00€). Δηλαδή, ο κύριος φορέας που εξασφαλίζει την παροχή και υλοποίηση της υποχρέωσης από πλευράς Πολιτείας για κοινωνική ασφάλιση, ξεκινά ελλειμματικός. Ακόμα, ο ΕΦΚΑ με παρατάσεις επί παρατάσεων για τη καταβολή των εισφορών έχει δηλώσει εν τοις πράγμασι δυσκολία στην εισπραξιμότητα των πόρων. Επομένως, και με δεδομένο ότι το ανταποδοτικό μέρος πρέπει εκ του νόμου να καταβάλλεται από τις εισφορές, μαζί με όλα όσα θα αναπτυχθούν από πλευράς μας στη συνέχεια, είναι έκδηλο ότι το οικοδόμημα του ΕΦΚΑ είναι προβληματικό και θέτει σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα του ίδιου του ελληνικού ασφαλιστικού συστήματος!

Ειδικά για τη φύση της κύριας σύνταξης, οι διατάξεις άρθρα 7, 8, 13, 14, 33, 27 και 28 του ν.4387/2016 εισάγουν τη διάκριση μεταξύ εθνικής και ανταποδοτικής

---

⁶ ο.π. βλ. παρ. 69

συντάξεως και προβλέπουν τόσο τον τρόπο καταβολής τους όσο και την πηγή χρηματοδότησης εκάστης εξ αυτών.

Συγκεκριμένα, το άρθρο 2 του ν.4387/2016 προβλέπει, ότι η εθνική σύνταξη δε χρηματοδοτείται από ασφαλιστικές εισφορές αλλά απευθείας από τον Κρατικό Προϋπολογισμό ενώ το ανταποδοτικό μέρος της σύνταξης υπολογίζεται βάσει των αποδοχών, επί των οποίων καταβλήθηκαν εισφορές. Ρητώς δε προβλέπεται στην παρ. 5 του άρθρου 1 του ν.4387/2016, ότι ειδικές διατάξεις σχετικές με την κρατική επιχορήγηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης καταργούνται.

Η διάρθρωση της συντάξεως σε εθνική και ανταποδοτική επεκτείνεται πλήρως και στους ήδη συνταξιούχους, των οποίων οι συντάξεις επαναυπολογίζονται. Με τον τρόπο αυτό, ωστόσο, διαμορφώνονται δύο αυτοτελή τμήματα συντάξεως, εκ των οποίων ένα και μόνο διασφαλίζεται μέσω χρηματοδότησης από τον κρατικό προϋπολογισμό (εθνική σύνταξη).

Από την άλλη μεριά το μέρος της κύριας συντάξεως, το οποίο χρηματοδοτείται από τις εισφορές (εν γένει) (ανταποδοτική σύνταξη), δεν τυγχάνει κρατικής χρηματοδότησεως, δεδομένου μάλιστα, ότι καταργούνται οι διατάξεις, που αφορούν στη χρηματοδότηση των ασφαλιστικών οργανισμών εν γένει. Αυτή εξάλλου είναι και η πρόβλεψη, που εισήχθη στο συνοδευτικό του ν. 4336/2015 κείμενο του Τρίτου Μνημονίου, όπου ρητώς αναφέρεται «την κατάργηση εντός τριών ετών όλων των εξαιρέσεων, που χρηματοδοτούνται με κρατικούς πόρους [...] την κατάργηση από την 31^η Οκτωβρίου 2015 όλων των περιπτώσεων επιβαρύνσεων κατά τη χρηματοδότηση των συντάξεων και την αντιστάθμιση τους με μείωση των παροχών ή αύξηση των εισφορών υπέρ των συγκεκριμένων ταμείων».

Εξάλλου, το άρθρο 56 του ν.4387/2016 δεν προβλέπει ως πόρο του ΕΦΚΑ χρηματοδότηση από τον κρατικό προϋπολογισμό, αλλά μόνο πόρους εισπραττόμενους από τις εισφορές εργαζομένων και εργοδοτών και πόρους από απόδοση κεφαλαίων και αποθεματικών είτε του ιδίου του ΕΦΚΑ είτε των εντασσόμενων φορέων, τομέων, κλάδων και λογαριασμών.

Η διαφοροποίηση, που εισάγεται με την υπ' αριθμ. οικ.26083/887/7-6-2016 (ΦΕΚΒ/1605/7-6-2016) Κοινή Υπουργική Απόφαση του Υφυπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών «Αναπροσαρμογή κύριων συντάξεων – Προστασία καταβαλλόμενων συντάξεων» καθίσταται σαφής, εάν ληφθεί υπόψη το προϋφιστάμενο των προσβαλλόμενων αποφάσεων νομοθετικό καθεστώς, αφού στην περίπτωση των συνταξιούχων δημοσίων υπαλλήλων και λειτουργών η σύνταξη τους καταβάλλονταν ισοβίως απευθείας από το Δημόσιο Ταμείο (άρθρο 1 παρ.1 του π.δ. 169/2007). Αντίστοιχα, στην περίπτωση των λοιπών συνταξιούχων, η καταργηθείσα μέσω των διατάξεων του ν.4387/2016 και των προσβαλλόμενων αποφάσεων νομοθεσία προέβλεπε ως πόρο των ασφαλιστικών οργανισμών τη χρηματοδότηση αυτών από τον κρατικό προϋπολογισμό (πχ άρθρο 27 του ν.3655/2008, άρθρο 4 του ν.3029/2002, άρθρο 24 του ν. 1846/1951).

Υπό την έννοια αυτή, η μοναδική κρατική χρηματοδότηση, η οποία αναγνωρίζεται στην περίπτωση των συντάξεων, όπως διαρθρώνονται με τις διατάξεις του ν.4387/2016 είναι η καταβολή της εθνικής συντάξεως, η οποία ωστόσο, φέρει χαρακτήρα «προνοιακό» μη συναρτώμενη ευθέως με την εργασία εκάστου ασφαλισμένου (αφού το ίδιο ποσό εθνικής συντάξεως θα λάβει ασφαλισμένος με 20 έτη εργασίας και ασφαλισμένος με 40 έτη, όπως και ασφαλισμένοι με διαφορετικές συντάξιμες αποδοχές). Ο προνοιακός

χαρακτήρας της εθνικής συντάξεως, προκύπτει εξάλλου και εκ του γεγονότος, ότι σε περίπτωση σώρευσης συντάξεων, για τις οποίες έχουν καταβληθεί περισσότερες εισφορές χορηγείται μία και μόνο εθνική σύνταξη.

Και επιπλέον, σε σχέση με τον προηγούμενο θεσμό της κατώτατης σύνταξης οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση της εθνικής σύνταξης είναι αυστηρότερες καθιστώντας την απονομή δυσχερέστερη. Για τη χορήγηση της κατώτατης σύνταξης οι ex lege προϋποθέσεις ήταν 15 έτη ή 4.500 ημέρες ασφάλισης για ύψος κατώτερης σύνταξης 486 ευρώ. Τώρα, για την χορήγηση της εθνικής σύνταξης οι προϋποθέσεις είναι 20 έτη ή 6.000 ημέρες ασφάλισης για ύψος εθνικής σύνταξης 384 ευρώ , ήτοι 102 ευρώ χαμηλότερα.

Επί της ουσίας, ωστόσο, η πρόβλεψη του περιορισμού της κρατικής χρηματοδότησης μόνο στο τμήμα της εθνικής συντάξεως, συνεπάγεται, ότι το μέρος της ανταποδοτικής σύνταξης, θα πρέπει να μπορεί να χρηματοδοτηθεί, μόνο μέσω των εισφορών των ασφαλισμένων, σε περίπτωση δε δημιουργίας ελλειμμάτων, αυτά επιβάλλεται να καλυφθούν είτε με αύξηση των εισφορών είτε με μείωση των παροχών (όπως εξάλλου προβλέπεται και συνημμένο στον ν.4336/2015 Τρίτο Μνημόνιο).

Το γεγονός, ότι το ανταποδοτικό τμήμα της συντάξεως, ήτοι αυτό, που στηρίζεται στη σχέση εισφορών-παροχών δεν καταβάλλεται από τον κρατικό προϋπολογισμό αλλά αποκλειστικά και μόνο από τον ΕΦΚΑ, δια των πόρων, που αυτός διαθέτει, γίνεται δεκτό με σαφήνεια και από την από 5-5-2016 έκθεση με τίτλο «Αποτίμηση επιπτώσεων της προτεινόμενης ασφαλιστικής μεταρρύθμισης» την οποία εξέδωσε το Υπουργείο ως συνοδευτική έκθεση του νόμου 4387/2016 «Σε δημοσιονομικούς όρους, η ασφαλιστική μεταρρύθμιση αποσκοπεί στη βιωσιμότητα του συστήματος μακροπρόθεσμα, συμβάλλοντας

ταυτόχρονα στη δημοσιονομική σταθερότητα της χώρας. Η διάσταση αυτή επιδιώκεται μέσω της χρηματοδότησης του ανταποδοτικού μέρους των παροχών από τις ασφαλιστικές εισφορές και στον περιορισμό της κρατικής χρηματοδότησης για την κάλυψη της εθνικής σύνταξης».

Το εν λόγω κείμενο δε συνιστά αναλογιστική μελέτη και προφανώς δεν αποτελεί επιστημονική τεκμηρίωση των οικονομικών παραμέτρων της βιωσιμότητας των υφιστάμενων αλλά και του δημιουργούμενου φορέα και των επιπτώσεων, που θα επέλθουν εις βάρος του επιπέδου διαβίωσης των ασφαλισμένων, αφού:

[α] δεν παρέχει οικονομικά στοιχεία, που να τεκμηριώνουν τη βιωσιμότητα του νέου ασφαλιστικού φορέα (ΕΦΚΑ). Θα περίμενε κανείς στην εν λόγω μελέτη να περιέχεται κατά το δυνατόν ακριβής περιγραφή των εσόδων, που αναμένεται να προκύψουν για τον ΕΦΚΑ από την είσπραξη των νέων αυξημένων εισφορών και τη διαχείριση της περιουσίας, που περιέχεται σε αυτόν καθώς και υπολογισμός των οικονομικών υποχρεώσεων, που θα ανακύψουν για τον ΕΦΚΑ τόσο σε επίπεδο λειτουργικών εξόδων όσο και σε επίπεδο καταβολής παροχών στους δικαιούχους, λαμβάνοντας βεβαίως υπόψη και τις υφιστάμενες υποχρεώσεις των επιμέρους φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης, που περιέρονται στον ΕΦΚΑ.

[β] Δεν περιέχει αναλυτικά οικονομικά στοιχεία για έκαστο εκ των επιμέρους ενοποιούμενων Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης, που να αποδεικνύουν τη βιωσιμότητά του ή μη (πριν και μετά την ένταξη του στον ΕΦΚΑ). Θα περίμενε κανείς να περιέχει η εν λόγω μελέτη στοιχεία, που να τεκμηριώνουν για ποιον λόγο η μειούμενη τα τελευταία έτη, λόγω των πολλαπλών παρεμβάσεων στις συντάξεις και στις παροχές συνταξιοδοτική δαπάνη, που καλύπτεται μέσω του κρατικού προϋπολογισμού, επιβάλλεται να μειωθεί περαιτέρω, τη στιγμή, που

διαπιστώνεται ήδη από το σώμα του κειμένου, ότι οι σοβαρότερες προκλήσεις, που καλείται να αντιμετωπίσει το ασφαλιστικό σύστημα είναι η ανεργία και η γήρανση του πληθυσμού.

Επιπροσθέτως, στο εν λόγω κείμενο, αν και γίνεται εκτενής αναφορά στη μέχρι σήμερα χρηματοδότηση των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης μέσω του κρατικού προϋπολογισμού δεν παρέχεται κανένα στοιχείο από το οποίο να προκύπτει, ότι :

[α] μέσω της είσπραξης των εισφορών των ενοποιούμενων στο ΕΦΚΑ Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης, δημιουργείται επαρκές κεφάλαιο, μέσω του οποίου μπορεί να διασφαλιστεί η καταβολή των ανταποδοτικών συντάξεων, που δεν υπόκεινται πλέον σε χρηματοδότηση και ποιο είναι το υπολογιζόμενο αυτό κεφάλαιο

[β] εάν υφίσταται πρόβλεψη και ποια για τη χρηματοδότηση του ΕΦΚΑ προς κάλυψη των υφιστάμενων ελλειμμάτων, που κληρονομεί από τους εντασσόμενους φορείς, δεδομένου, μάλιστα, ότι δεν προβλέπεται η κρατική χρηματοδότηση ως πόρος του ΕΦΚΑ

[γ] ηθελημένα προφανώς εκλαμβάνονται ως αποδοχές διασφαλίζουσες ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης των συνταξιούχων, το σύνολο της συντάξεως, που εξάγεται κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν.4387/2016, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός, ότι μοναδικό εγγυημένο (και πραγματικά καταβαλλόμενο από τον κρατικό προϋπολογισμό) ποσό είναι αυτό της εθνικής συντάξεως, το οποίο ορίζεται στα 384 ευρώ, ποσό που ακόμα και με τα δεδομένα του επίμαχου εγγράφου απέχει πόρρω από το επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης, κινούμενο πολύ κάτω από το όριο της φτώχειας. Ομοίως, ουδεμία απάντηση δίνεται στο ερώτημα, που εύλογα γεννάται από τα ίδια τα στοιχεία, που το

έγγραφο επικαλείται, με ποιον τρόπο μέσω των εισφορών των ασφαλισμένων θα καλυφθεί το κενό των 9,6 δις, που το έτος 2015 καλύφθηκε από τον κρατικό προϋπολογισμό και κατέστησε δυνατή την καταβολή των συντάξεων.

Μη παρέχοντας επαρκείς απαντήσεις επί κεντρικών ζητημάτων, που άπτονται τόσο της βιωσιμότητας του νέου ενοποιημένου ΕΦΚΑ όσο και της διασφάλισης αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης στους συνταξιούχους, το εν λόγω έγγραφο, το οποίο επιχειρείται να παρουσιαστεί ως «μελέτη», δεν παρέχει επαρκή στοιχεία για το σχηματισμό κρίσεως από την Επιτροπή και τα αρμόδια δικαστήρια, αναφορικά με την απαραίτητη ειδική και εμπειριστατωμένη επιστημονική εκτίμηση των επιπτώσεων στους συνταξιούχους αλλά και στη βιωσιμότητα των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης (πριν και μετά την παρέμβαση του ν.4387/2016).

Ο περιορισμός, ωστόσο, της κρατικής χρηματοδότησης του ΕΦΚΑ στην καταβολή της εθνικής και μόνο συντάξεως και το γεγονός, ότι για την καταβολή της ανταποδοτικής συντάξεως, η χρηματοδότηση καταλείπεται αποκλειστικά και μόνο στις εισφορές των ασφαλισμένων, εισάγουν μια «συνταγματικώς μη ανεκτή αντίληψη, ότι το Κράτος ρυθμίζει απλώς και οργανώνει την Κοινωνική Ασφάλιση, χωρίς να υποχρεούται να συμμετέχει στη χρηματοδότηση των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης ή ότι η υποχρέωση αυτή μπορεί να αναπληρώνεται από παροχές προνοιακού χαρακτήρα, καθώς και ότι η διασφάλιση της βιωσιμότητας των εν λόγω οργανισμών απόκειται στους ίδιους τους ασφαλισμένους, συναρτώμενη προεχόντως ή και αποκλειστικώς με τη μαθηματική σχέση μεταξύ καταβαλλόμενων εισφορών και χορηγούμενων παροχών» όπως έχει διατυπώσει χαρακτηριστικά και η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας στην υπ' αριθ. 2287/2015 απόφαση.

Επιπρόσθετα, όσον αφορά τον επαναύπολογισμό για τις ήδη υπάρχουσες καταβαλλόμενες συντάξεις, δεν αναζητούνται οι συντάξιμες αποδοχές, αλλά ως βάση για την αναπροσαρμογή της κύριας σύνταξης λαμβάνεται υπόψη ο συντάξιμος μισθός επί του οποίου υπολογίστηκε η ήδη χορηγηθείσα σύνταξη. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι ουδέποτε η Ελλάδα συμμορφώθηκε με τις αποφάσεις της Επιτροπής Σας επί των προσφυγών 76-80/2011 αλλά και τις δύο αποφάσεις της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικράτειας, την υπ' αριθ. 2287/2015 και την υπ' αριθ. 2288/2015, κατά τις οποίες οι περικοπές των νόμων 4051/2012 και 4093/2012 έχουν κριθεί αντίθετες στις διεθνείς υποχρεώσεις της Ελλάδας ως προς τον Ε.Κ.Χ. αλλά και αντίθετες ως προς το Ελληνικό Σύνταγμα, αντιστοίχως. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι στα άρθρα 12 και 33 του 4387/2016, ορίζεται ότι οι καταβαλλόμενες συντάξεις επαναύπολογίζονται στο ύψος που είχαν στις 31-12-2014. Δηλαδή, ο νέος νόμος λαμβάνει υπόψη το ύψος συντάξεων για τον επαναύπολογισμό συμπεριλαμβάνοντας και παράνομες περικοπές, παραβιάζοντας κάθε έννοια δεδικασμένου!

Ακόμα, εάν το καταβαλλόμενο ή το καταβλητέο κατά την ημερομηνία έναρξης του ν. 4387/2016, ήτοι η 12^η-05-2016, ποσό σύνταξης είναι μεγαλύτερο από αυτό που προκύπτει μετά τον επαναύπολογισμό της, τότε η οποιαδήποτε διαφορά προκύψει συνεχίζει να καταβάλλεται και διατηρείται ως «προσωπική διαφορά». Όμως, στο άρθρο 14, παράγραφος 4, του νόμου προβλέπεται ρήτρα μειώσεων αν η συνταξιοδοτική δαπάνη ξεφύγει πάνω από το συμφωνημένο με τους δανειστές όριο αύξησης. Ουσιαστικά, με το νέο νομικό καθεστώς εισάγεται με τρόπο μόνιμο ένα εργαλείο αυτόματης μείωσης των ήδη απονεμόμενων συντάξεων, το οποίο μάλιστα αποτελεί υπέρμετρο περιορισμό και ουσιαστικά μια σταδιακά αυξανόμενη υποβάθμιση του επιπέδου διαβίωσης των συνταξιούχων.

Βλέποντας αυτό ο νομοθέτης, κατόπιν εορτής και ενώ ήδη σε αρκετούς συνταξιούχους έχει υπολογισθεί η προσωπική διαφορά, έρχεται και επιβάλλει ένα πλαφόν περικοπής της τάξης του 18%, σε πρόσφατο διάστημα από την θέσπιση του ν. 4387, με τον ν.4472/2017. Επί αυτής της αλλαγής, η οποία δεν στηρίζεται σε κάποια οικονομική μελέτη, το Ελεγκτικό Συνέδριο με τα Πρακτικά της 2^{ης} Ειδικής Συνεδρίασης της Ολομέλειάς του στις 8 Μαΐου 2017 ασκώντας την κατά το ελληνικό Σύνταγμα Γνωμοδοτική Ιδιότητα τόνισε μεταξύ άλλων: «...Δοθέντος ότι, σύμφωνα με το εδάφιο β', το ποσό που περικόπτεται μπορεί να ανέλθει έως και στο 18% της καταβαλλόμενης κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος κύριας σύνταξης του δικαιούχου, ήτοι σχεδόν στο 1/5 αυτής, ενδέχεται να εγείρεται ζήτημα προσβολής της προστατευόμενης, από το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, περιουσίας, στο μέτρο που θίγονται ήδη θεμελιωμένα συνταξιοδοτικά δικαιώματα όσων έχουν αποχωρήσει από την υπηρεσία πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 και , ως εκ τούτου, έχουν γεγεννημένη αξίωση για την καταβολή της σύνταξης τους, σύμφωνα με τα ισχύοντα κατά το χρόνο επαγωγής του συνταξιοδοτικού δικαιώματός τους, δηλαδή κατά το χρόνο απομάκρυνσής τους από την υπηρεσία. Επισημαίνεται δε, ότι μολονότι η ως άνω περικοπή έρχεται να προστεθεί σε αλληπάλληλες περικοπές που επιβλήθηκαν στις ήδη καταβαλλόμενες συντάξεις με προγενέστερα νομοθετήματα αθροιζόμενες με λοιπές φορολογικές επιβαρύνσεις, στην οικεία αιτιολογική έκθεση δεν περιέχεται οιαδήποτε αιτιολογία ή αναφορά σε μελέτη που να αποδεικνύει την προσφορότητα και την αναγκαιότητα της συγκεκριμένης περικοπής έναντι άλλων τυχόν εναλλακτικών επιλογών, ότι αυτή υπαγορεύθηκε από λόγους γενικότερου δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος κατόπιν βεβαίως της τήρησης των αρχών της ισότητας, της ισότητας στην κατανομή των δημοσίων βαρών (άρθρο 4 παρ. 1 και 5) και της αναλογικότητας, ενώ δεν γίνεται οιαδήποτε αναφορά σε μελέτη

οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων στο βιοτικό επίπεδο της συγκεκριμένης κατηγορίας συνταξιούχων»

Η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των διοικουμένων που εντάσσεται στις θεμελιώδεις αρχές του Ευρωπαϊκού Δικαίου, αποβλέπει να διασφαλίσει τον πολίτη από την απρόβλεπτη μεταβολή καταστάσεων και εννόμων σχέσεων, που διέπει το κοινοτικό δίκαιο. Η αρχή αυτή πρέπει να εφαρμόζεται και στο εσωτερικό δίκαιο καθόσον αφορά το ύψος των συντάξιμων αποδοχών για τους εργαζομένους και συνταξιούχους, οι οποίοι δικαιολογούνται να τρέφουν προσδοκίες ότι αυτές δεν θα μειωθούν αδικαιολόγητα στο μέλλον (ΑΠ 9/2008).

Σύμφωνα έτσι με την αρχή αυτή, που αποτελεί τη βασική συνιστώσα της αρχής «της απαγόρευσης κοινωνικής οπισθοδρόμησης», ο νομοθέτης δεν μπορεί με τρόπο αυθαίρετο και αιφνιδιαστικό να ανατρέπει ή να τροποποιεί επί τα χείρω ρυθμίσεις που αφορούν κοινωνικοασφαλιστικά ή εργασιακά δικαιώματα. Πολλώ δε μάλλον όταν αυτά υπάγονται στο πεδίο προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Συνεπώς, η αναγνωριζόμενη από το υφιστάμενο δίκαιο απαίτηση του ήδη συνταξιούχου για καταβολή της κανονισθείσας σε αυτόν σύνταξης στο ακέραιο, η οποία έχει ήδη γεννηθεί και, επομένως, αποτελεί από τη γέννησή της στοιχείο της περιουσίας του, δεν επιτρέπεται να περιορισθεί με μεταγενέστερη νομοθετική ρύθμιση, εάν δεν συντρέχουν λόγοι πραγματικής δημόσιας ωφέλειας, οι οποίοι να δικαιολογούν τον περιορισμό, γιατί δεν συμβιβάζεται με

το άρθρο 1 εδάφιο α' του Π.Π.Π. της Ε.Σ.Δ.Α, αφού τείνει σε αδικαιολόγητη αποστέρηση προστατευόμενου από αυτό περιουσιακού αγαθού⁷

Σχετικά με τις συντάξεις που θα καταβάλλονται για πρώτη φορά μετά την ισχύ του 4387/2016, το ύψος του ανταποδοτικού μέρους αυτών υπολογίζεται με βάση τις συντάξιμες αποδοχές, οι οποίες πλέον αποτελούν τον Μέσο Όρο των μηνιαίων αποδοχών του ασφαλισμένου καθ' όλη τη διάρκεια του ασφαλιστικού του βίου. Ο μέσος αυτός όρος υπολογίζεται ως το πηλίκο της διαίρεσης του συνόλου των μηνιαίων αποδοχών δια του συνολικού χρόνου ασφάλισής του. Αυτό το νέο δεδομένο από μόνο του οδηγεί σε μειώσεις των απονεμόμενων συντάξεων στο μέλλον ειδικά για όσους ήταν κοντά στη συνταξιοδότηση και οι οποίοι βρίσκονται ενώπιον μιας τεράστιας ανατροπής, καθότι με το νέο δεδομένο για τον Μέσο Όρο θα λάβουν συντάξεις πολύ μικρότερες σε σχέση με τις εισφορές που κατέβαλαν όλα αυτά τα χρόνια.

Επίσης, όπως ορίζονται τα νέα ποσοστά αναπλήρωσης που κυμαίνονται από 11,55% για 15 έτη ασφάλισης ως 42,80% για τα 40 έτη, θα επιφέρουν ακόμα μεγαλύτερη μείωση στις συντάξεις, καθιστώντας ουσιαστικά τις συντάξεις επιδόματα.

Στο πεδίο των επικουρικών συντάξεων επιβάλλονται νέες περικοπές. Η νέα για πολλοστή φορά μείωση των επικουρικών συντάξεων έρχεται σε ευθεία αντίθεση με την αρχή της αναλογικότητας ενώ παράλληλα πλήττει κατάφωρα το επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης των συνταξιούχων αφού οδηγεί και σε περαιτέρω συρρίκνωση του εισοδήματός τους σε σχέση με την ήδη υφιστάμενη. Τελείως αυθαίρετη είναι και η συσχέτιση ως προς την μείωση των επικουρικών

---

⁷ (βλ. Ε.Σ. 27/2004 [Πράξη], Ε.Δ.Κ.Α., 2004, σελ. 288, 36/2006, Ε.Δ.Δ.Δ., 2006, σελ. 360).

συντάξεων ενός παντελώς τυχαίου και πάντως μη ουσιαστικού κριτηρίου⁸, ήτοι του ύψους της κύριας σύνταξης.

⁸ Κατά την πρόσφατη εθνική νομολογία (Ολ.ΣτΕ 2287/15 και 2288/15) άλλωστε «Και στις εξαιρετικές, όμως, αυτές περιπτώσεις, η δυνατότητα του νομοθέτη να περικόπτει τις ασφαλιστικές παροχές δεν είναι απεριορίστη, αλλά οριοθετείται κατά πρώτον από τις αρχές της κοινωνικής αλληλεγγύης (άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος) και της ισότητας στα δημόσια βάρη (άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος), οι οποίες επιτάσσουν να κατανέμεται εξ ίσου το βάρος της δημοσιονομικής προσαρμογής μεταξύ όλων των πολιτών, καθώς και από την αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος), σύμφωνα με την οποία το συγκεκριμένο μέτρο πρέπει να είναι πράγματι πρόσφορο και αναγκαίο για την αντιμετώπιση του προβλήματος (πρβλ. ΣτΕ 2192-2196/2014 Ολ.). Σε κάθε δε περίπτωση, η περικοπή των συντάξεων δεν μπορεί να παραβιάζει αυτό που αποτελεί, κατά τα ανωτέρω, τον συνταγματικό πυρήνα του κοινωνικοασφαλιστικού δικαιώματος, τη χορήγηση δηλαδή στον συνταξιούχο παροχών τέτοιων που να του επιτρέπουν να διαβιώνει με αξιοπρέπεια, εξασφαλίζοντας τους όρους όχι μόνο της φυσικής του υποστάσεως (διατροφή, ένδυση, στέγαση, βασικά οικιακά αγαθά, θέρμανση, υγιεινή και ιατρική περίθαλψη όλων των βαθμίδων), αλλά και της συμμετοχής του στην κοινωνική ζωή με τρόπο που δεν αφίσταται, πάντως, ουσιαστικά από τις αντίστοιχες συνθήκες του εργασιακού του βίου (πρβλ. απόφαση του Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της Γερμανίας της 9.2.2010, -1 BvL 1/09-, -1 BvL 3/09-, -1 BvL 4/09-, ιδίως Rn. 135). Προκειμένου, εξ άλλου, να ανταποκριθεί στις εν λόγω δεσμεύσεις του και να μην υπερβεί τα όρια που χαράσσει το Σύνταγμα, ο νομοθέτης, όταν λαμβάνει μέτρα συνιστάμενα, κατά τα ανωτέρω, σε περικοπή συνταξιοδοτικών παροχών, οφείλει, εν όψει και της γενικότερης υποχρέωσής του για «προγραμματισμό και συντονισμό της οικονομικής δραστηριότητας για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης» (ανωτ. άρθρο 106 παρ. 1 του Συντάγματος), να έχει προβεί σε ειδική, εμπειριστατωμένη και επιστημονικά τεκμηριωμένη μελέτη, από την οποία να προκύπτει αφ' ενός μεν ότι τα συγκεκριμένα μέτρα είναι πράγματι πρόσφορα αλλά και αναγκαία για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος βιωσιμότητας των φορέων κοινωνικής ασφάλισης, εν όψει και των παραγόντων που το προκάλεσαν, έτσι ώστε η λήψη των μέτρων αυτών να είναι σύμφωνη με τις πιο πάνω συνταγματικές αρχές της αναλογικότητας και της ισότητας στα δημόσια βάρη, αφ' ετέρου δε ότι οι επιπτώσεις από τα μέτρα αυτά στο βιοτικό επίπεδο των πληττομένων προσώπων, συνδυαζόμενες με άλλα τυχόν ληφθέντα μέτρα (φορολογικά κ.ά.), αλλά και με το σύνολο των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών της δεδομένης συγκυρίας, δεν έχουν, αθροιστικά λαμβανόμενες, αποτέλεσμα τέτοιο που να οδηγεί σε ανεπίτρεπτη, κατά τα προεκτεθέντα, παραβίαση του πυρήνα του συνταγματικού δικαιώματος σε κοινωνική ασφάλιση. Με δεδομένο, άλλωστε, τον κατ' εξοχήν πολύπλοκο και τεχνικό χαρακτήρα των σχετικών ζητημάτων, η έλλειψη τέτοιας μελέτης, και μάλιστα διατυπωμένης με τρόπο κατανοητό και ελέγξιμο από το δικαστή κατά τις βασικές της θέσεις, θα καθιστούσε κατ' ουσίαν ανέφικτο το δικαστικό έλεγχο των οικείων νομοθετικών μέτρων από τις ανωτέρω συνταγματικές απόψεις. Έλεγχος, ο οποίος ναι μεν δεν εκτείνεται στην ορθότητα των πολιτικών εκτιμήσεων και επιλογών, οφείλει όμως, ως προς το αντικείμενό του, την τήρηση δηλαδή των συνταγματικών υποχρεώσεων του νομοθέτη, να ασκείται με ουσιαστικό και αποτελεσματικό τρόπο. Παρεκκλίσεις ως προς την αναγκαιότητα της υπέρθεσης ή ως προς το περιεχόμενο της ανωτέρω μελέτης θα μπορούσαν να δικαιολογηθούν μόνο σε ακραίες περιπτώσεις, όταν συντρέχει άμεση απειλή κατάρρευσης της οικονομίας της Χώρας και τα συγκεκριμένα μέτρα λαμβάνονται κατεπειγόντως για την αποτροπή του κινδύνου. Σε τέτοιες περιπτώσεις θα μπορούσε, από τη φύση του πράγματος, να είναι σε πρώτη φάση αρκετή η αιτιολογημένη εκτίμηση του νομοθέτη για την ύπαρξη, τη σοβαρότητα και τον άμεσο χαρακτήρα της απειλής, καθώς και για την ανάγκη, εν όψει των περιστάσεων, να ληφθούν τα

Στο πλαίσιο του νέου υπερταμείου επικουρικής ασφάλισης, του ΝΠΔΔ με την επωνυμία «Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης» επέρχεται νέα μείωση των επικουρικών συντάξεων χωρίς μάλιστα να υφίσταται κανένας περιορισμός, αλλά και χωρίς να κατοχυρώνεται, ένας εύλογος συσχετισμός των καταβληθεισών εισφορών σε σχέση με την χορηγούμενη σύνταξη ώστε αυτή να είναι ικανή να εξασφαλίζει ένα ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης όσο το δυνατό εγγύτερο προς εκείνο που είχε κατακτήσει ο συνταξιούχος κατά τη διάρκεια του εργασιακού του βίου. Έτσι δημιουργείται το τελείως παράδοξο ασφαλισμένοι, οι οποίοι είχαν υψηλές συντάξιμες αποδοχές, είχαν καταβάλλει σημαντικά ποσά εισφορών και εργάστηκαν πολλά έτη, να λαμβάνουν αναλογικά μικρότερο ποσό επικουρικής σύνταξης έναντι ασφαλισμένων με λιγότερες εισφορές και λιγότερο συντάξιμο χρόνο ασφάλισης, εκ του παντελώς αυθαίρετου και απολύτως τυχαίως γεγονότος ότι το άθροισμα της κύριας και επικουρικής σύνταξης του υπερβαίνει το ποσό των 1.300 ευρώ. Με την πρόσφατη προσθήκη του πλαφόν του 18% και για τις επικουρικές, πάλι δίχως κάποια οικονομική και κοινωνική μελέτη, αλλά με τρόπο τυχηρό και κοινωνικά ανάλητο, όπως αναλύθηκε ανωτέρω, αποδεικνύεται πως ο νομοθέτης αποσκοπεί αποκλειστικά να μειώσει τις συντάξεις όχι ώστε να επιτευχθεί η βιωσιμότητα αλλά απλά για καθαρά λόγους περικοπής δαπανών.

Σχετικά με το status των συντάξεων ένεκα θανάτου (συντάξεις χηρείας), ο νομοθέτης δημιουργεί μια τεράστια κοινωνική αδικία, με ανυπολόγιστες και απροσδιόριστες συνέπειες για την κοινωνία. Για τις συντάξεις χηρείας με

συγκεκριμένα μέτρα για την άμεση αντιμετώπιση της κατάστασης. Και τούτο, όμως, υπό την προϋπόθεση ότι τα μέτρα δεν παρίστανται προδήλως απρόσφορα ή μη αναγκαία και ότι δεν υφίστανται σοβαρές ενδείξεις ότι υπερβαίνουν το όριο θυσίας των διγομένων από αυτά.»

ημερομηνία έναρξης καταβολής την 13^η Μαΐου 2016 το θεσμικό πλαίσιο ορίζεται ως εξής.

Αρχικά, δικαίωμα σύνταξης χηρείας εφ' όρου ζωής έχει ο επιζών σύζυγος με τη συμπλήρωση του 55ου έτους ηλικίας του κατά το χρόνο θανάτου του συζύγου του. Δικαίωμα σύνταξης χηρείας με αναστολή μετά την πάροδο της τριετίας από το θάνατο του συνταξιούχου-ασφαλισμένου και έως τη συμπλήρωση του 67^{ου} έτους ηλικίας έχει ο επιζών σύζυγος με τη συμπλήρωση του 52^{ου} έτους ηλικίας του κατά το χρόνο θανάτου του συζύγου του. Δικαίωμα σύνταξης χηρείας μόνο για τρία έτη έχει ο επιζών σύζυγος ο οποίος δεν έχει συμπληρώσει το 52^ο έτος της ηλικίας του κατά το χρόνο θανάτου του συζύγου του. Η περιγραφόμενη αλλαγή στο καθεστώς απονομής των συντάξεων χηρείας, έρχεται να ανατρέψει τις κοινωνικές συνθήκες εισάγοντας ένα μείγμα αυστηρών ρυθμίσεων και δημιουργώντας τεράστιες κοινωνικές ανισορροπίες και κινδύνους για το όριο διαβίωσης.

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου για το επίμαχο άρθρο «*Η προσθήκη ορίου ηλικίας κρίνεται σκόπιμη με δεδομένο πως η παροχή σύνταξης λόγω θανάτου σε πρόσωπα κάτω του ως άνω ορίου παρέχει αντικίνητρα παραμονής ή εισόδου στην αγορά εργασίας και επιβαρύνει το ασφαλιστικό σύστημα με δυσανάλογο τρόπο και κατά παράβαση της αρχής της ανταποδοτικότητας.*»

Για πρώτη φορά περιορίζεται και το ποσοστό της σύνταξης αν υπάρχει μεγάλη διαφορά ηλικίας μεταξύ των συζύγων. Αν η διαφορά ηλικίας μεταξύ του αποβιώσαντος και της συζύγου του, αφαιρουμένου του διαστήματος του γάμου τους, είναι μεγαλύτερη από δέκα έτη, η σύνταξη του επιζώντος συζύγου, υφίσταται, για κάθε πλήρες έτος διαφοράς, μείωση που καθορίζεται σε: α) 1% 10ο

- 20ό έτος, β) 2% 21ο - 25ο έτος, γ) 3% 26ο - 30ό έτος, δ) 4% 31ο - 35ο έτος και ε) 5% >36ο έτος.

Το κριτήριο της ηλικίας του νόμιμου καθόλα δικαιούχου της σύνταξης, είναι εντελώς βλαπτικό, αναιτιολόγητο, παράλογο και απάνθρωπο. Εκτός, της παράλογης στέρησης του δικαιώματος αυτού, με την θέσπιση ενός υπέρμετρου περιορισμού που επιβάλλει έως και ξεπεσμό από την απονομή σύνταξης για μια μεγάλη ομάδα ανθρώπων απλά και μόνο επειδή δεν πληρούσαν τον όρο μιας συγκεκριμένης ηλικίας κατά το θάνατο, η επιβολή και αυτού του μέτρου γίνεται δίχως την ύπαρξη κάποιας μελέτης που να αποδίδει οικονομική ανάγκη και τον οικονομικό αντίκτυπο της αλλαγής, αλλά επί αόριστης βάσης αποστερεί μελλοντικά από απροσδιόριστο αριθμό δικαιούχων τη σύνταξη χηρείας.

Ακόμα, η μείωση στο ποσό της σύνταξης, βάσει της διαφοράς ηλικίας είναι επίσης ένα άδικο κριτήριο, και επίσης αδικαιολόγητο καθότι δεν γίνεται με κάποια λογική και επί πραγματικών στοιχείων, αλλά τουναντίον η περικοπή γίνεται με βάσει την ηλικιακή διαφορά του θανόντος και του επιζώντος, ήτοι σε στοιχεία εντελώς τυχηρά, καθιστώντας την συγκεκριμένη ρύθμιση υπέρμετρη, αντίθετη σε κάθε έννοια αναλογικότητας, ισότητας και κοινωνικής δικαιοσύνης.

Σχετικά με το επίδομα κοινωνικής αλληλεγγύης συνταξιούχων (ΕΚΑΣ), επέρχεται η σταδιακή κατάργηση του από 1.6.2016 ως και 31.12.2019. Ήδη με τον νόμο αυτό, το ΕΚΑΣ δεν καταβάλλεται σε μεγάλο μέρος των ήδη συνταξιούχων καθώς αυτοί δεν το ελάμβαναν πριν τον ν. 4387/2016. Πρόκειται για επίδομα που το δικαιούνται συνταξιούχοι με χαμηλά ποσά συντάξεων. Επί αυτών που ήδη το λαμβάνουν πριν την εφαρμογή των επίμαχων διατάξεων επέρχεται σταδιακά κατάργηση, με σταδιακή μείωση του ύψους του ΕΚΑΣ. Το ΕΚΑΣ θεσπίστηκε για την υποστήριξη των χαμηλοσυνταξιούχων καθώς αυτοί αποτελούν εκ των

πραγμάτων μια αδύνατη κοινωνικά κα οικονομικά ομάδα της ελληνικής κοινωνίας. Με την κατάργηση του ΕΚΑΣ, χάνεται ένα απαραίτητο επίδομα για ένα μεγάλο μέρος οικονομικά αδυνάτων , μειώνοντας το δίκτυ κοινωνικής προστασίας.

Σε γενικές γραμμές, το σύνολο των μέτρων σωρευτικά αλλά και το κάθε μέτρο ξεχωριστά των τριών νόμων, ήτοι του ν. 4336/14-08-2015, του ν. 4387/12-05-2016 και ν. 4472/19-05-2017, παραβιάζουν το άρθρο 12 παρ 2 και 3 του ΕΚΧ του 1961 αλλά και άρθρου 4 παράγραφος 1 α του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου του ΕΚΧ. Οι ρυθμίσεις του ΕΚΧ είναι δεσμευτικές για την Ελλάδα, εφόσον κατά το άρθρο 28 παρ. 1 του ελληνικού Συντάγματος υπερισχύουν κάθε άλλης διάταξης του κοινού νομοθέτη. Επί των μέτρων εντοπίζεται απουσία εμπειροπαιωμένης αναλογιστικής μελέτης, μη ανταποδοτικότητα του συστήματος σε βαθμό υπέρμετρο και δυσανάλογο και κατάργηση του κοινωνικού και εγγυητικού χαρακτήρα της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα. Το νομικό αυτό καθεστώς υποβαθμίζει τις συνθήκες διαβίωσης του ατόμου κατά το γήρας, σε βαθμό που να θίγεται έως και το ελάχιστο όριο αξιοπρεπούς διαβίωσης!

Είναι χαρακτηριστικό πως για τον νόμο 4387/2016 οι Πρόεδροι των Δικαστικών Ενώσεων, ήτοι συγκεκριμένα οι αξιότιμοι δικαστικοί λειτουργοί, κ. Χριστόφορος Σεβαστίδης Πρόεδρος Πρωτιδικών, κ. Ευθύμιος Αντωνόπουλος Σύμβουλος του Συμβουλίου της Επικράτειας, κα. Ειρήνη Γιανναδάκη Πρόεδρος Εφετών, κ. Δημήτριος Ασπρογέρακας Εισαγγελέας Εφετών, αλλά και η κα. Ασημίνα Σαντοριναίου Σύμβουλος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και ο κ. Σταμάτης Γιακουμέλος ε.τ.

Αρεοπαγίτης, σε ψήφισμά τους τονίζουν «Εκφράζουμε την έντονη αντίθεση και διαμαρτυρία μας στα νέα μέτρα που επιφέρουν οι νόμοι 4387/2016 και 4389/2016 τα οποία θίγουν για μια ακόμη φορά κυρίως τους μισθωτούς και τους συνταξιούχους, ενώ πλήττουν ιδιαίτερα και καταφανώς άδικα τους δικαστικούς λειτουργούς και τους λειτουργούς του ΝΣΚ, εν ενεργεία και συνταξιούχους... 2. Ότι όπως έχει κριθεί με απόφαση της ολομέλειας του ΣΤΕ(με την οποία κρίθηκαν αντισυνταγματικές οι δύο τελευταίες περικοπές των συντάξεων), ακόμα και σε περιπτώσεις δυσμενών δημοσιονομικών συνθηκών, η δυνατότητα του νομοθέτη να περικόπτει τις ασφαλιστικές παροχές δεν είναι απεριόριστη, αλλά οριοθετείται κατά πρώτον από τις αρχές της κοινωνικής αλληλεγγύης (άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος) και της ισότητας στα δημόσια βάρη (άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος), οι οποίες επιτάσσουν να κατανέμεται εξ ίσου το βάρος της δημοσιονομικής προσαρμογής μεταξύ όλων των πολιτών, καθώς και από την αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος), σύμφωνα με την οποία το συγκεκριμένο μέτρο πρέπει να είναι πράγματι πρόσφορο και αναγκαίο για την αντιμετώπιση του προβλήματος, σε κάθε δε περίπτωση, η περικοπή των συντάξεων συνδυαζόμενη με το σύνολο των γενικής φύσεως οικονομικών και φορολογικών μέτρων που ελήφθησαν για την αντιμετώπιση του δημοσιονομικού προβλήματος της χώρας... δεν μπορεί να έχουν αθροιστικά λαμβανόμενες, αποτέλεσμα τέτοιο που να οδηγεί σε ανεπίτρεπτη, μείωση του επιπέδου ζωής των συνταξιούχων, κάτω από του ορίου εκείνου που συνιστά συνταγματικό πυρήνα του κοινωνικοασφαλιστικού δικαιώματος, τη

χορήγηση δηλαδή στον συνταξιούχο παροχών τέτοιων που να του επιτρέπουν να διαβιώνει με αξιοπρέπεια, εξασφαλίζοντας τους όρους όχι μόνο της φυσικής του υπόστασης αλλά και της συμμετοχής του στην κοινωνική ζωή με τρόπο που δεν αφήνεται, πάντως, ουσιωδώς από τις αντίστοιχες συνθήκες του εργασιακού του βίου (πρβλ απόφαση του Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της Γερμανίας της 9.2.2010, 1 BvL 1/09, 1BvL 4/09, BvL 4/09, Rn. 135) (Σ.τ.Ε. Ολομέλεια 2288/2015)». Οι πάνω προβληματισμοί, ανώτατων λειτουργών της ελληνικής δικαιοσύνης επιβεβαιώνουν στο ακέραιο τους ισχυρισμούς μας.

Ακόμα, η κα Ν. Κασιμάτη, η Ελληνίδα εκπρόσωπος της Ελλάδας για τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, στο Στρασβούργο, στις 19 Απριλίου του 2016, απευθυνόμενη στο κ. Γιούνκερ, δήλωσε τα εξής «Δυστυχώς, τα τελευταία χρόνια, ένας μεγάλος αριθμός αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ενεργειών σε συνεργασία με το ΔΝΤ- ειδικά τα προγράμματα οικονομικής στήριξης της Ελλάδας- περιορίζονται υπερβολικά σε μια προσέγγιση: αυστηρή λιτότητα, που συνοδεύεται από το ξερίζωμα κεκτημένων δικαιωμάτων στο όνομα δήθεν «διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων» και επιτακτική απορρύθμιση με κόστος την κοινωνική συνοχή και αποτέλεσμα την ανθρωπιστική κρίση, όπως παραδέχονται το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αλλά και το κουαρτέτο των δανειστών σε επίσημα έγγραφα. Κατά συνέπεια, υπάρχει μια καθαρή αντίφαση μέσων και σκοπών: το πνεύμα και το γράμμα των μνημονίων είναι εντελώς ασύμβατο με τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη και την ίδια ώρα πιέζει και ωθεί κράτη μέλη, όπως η Ελλάδα, να παραβιάσουν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις προς το

Χάρτη. Εν όψει της αναφερθείας επιβληθείσας και ευθείας αντίφασης, κ. Γιούνκερ, πιστεύετε ότι θα ήταν αναγκαίο η Ευρωπαϊκή Ένωση να επανεξετάσει την πολιτική της εναρμονίζοντάς την με τις διατάξεις της άνω Σύμβασης, συνεισφέροντας με αυτόν τον τρόπο αποτελεσματικά και ρεαλιστικά στην προστασία των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων των πολιτών της, τα οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να υπηρετεί;».

Δ. Συμπέρασμα

Για τους λόγους αυτούς ζητάμε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων, να αναγνωρίσει την απαίτησή μας να είναι παραδεκτή και ότι η Ελλάδα παραβιάζει τις διατάξεις του άρθρου 12 παράγραφοι 2 και 3 του Χάρτη και του άρθρου 4 παράγραφος 1 α του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου.

Αθήνα 26/7/2017

Για τον Πανελλήνιο Σύλλογο Συνταξιούχων
Τηλεπικοινωνιών Ομίλου ΟΤΕ
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ Ο ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Κων. Λουκαπουλος

Αντ. Μπιρμπιλής

ΛΟΥΚΑΣ Θ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ
ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ (Α.Μ. 80433)
ΠΗΛΑΓΙΑ Ο.Σ. 18 • 106 80 ΑΘ. 116
ΤΗΛ.: 210 3619650 • 210 3610116
ΑΦΜ: 997418507 • ΔΟΥ: Δ' ΑΘΗΝΩΝ